

נח — ז' מ"ח

להם כאילו הם עדיין בא"י עסוקים בעניני הרגל, נאך ווייל אזוי איז דער ענין ע"פ תורת אמת — ובלשון הכתוב: „ולא יחמוד איש את ארצו בעלותה לראות את פני ה' אלקיד", וואס דאס נעמט ארום דעם גאנצן זמן — פון התחלת עליתם לרגל ביו זייער אומ-קערן זיך צוריק למקומם ממש, והיינו ביו ז' מרחשון, ווען דער „אחרון שבישראל" דערגרייכט „לנהר פרת" גבול א"י.

און אע"פ אז פון ז' מרחשון, ווען יעדער עולה לרגל איז שוין געקומען למקומו תחת גפנו ותחת תאנתו¹¹, איז מען לכאורה אין א מצב פון ירידה לגבי דעם מצב פון „בעלותה לראות את פני ה'", אין ביהמ"ק, איז אבער ע"פ הוראת חז"ל¹², „מעלין בקודש", אז א איד דארף שטענדיק גיין אלץ העכער און העכער, מחיל אל חיל¹³ — דארף אויס-קומען אז אין דעם איז דא אויך א מעלה ועלי לגבי דעם מצב פון עלי לרגל.

א. ז' מרחשון פאלט אויס אלע-מאל² אין דער וואך וואס נאך ש"פ נח. וע"פ הידוע אז ימי השבוע האבן א שייכות צו יום השבת שלפניהם, דמיני מתברכין, איז מובן, אז דער תוכן פון ז' מרחשון האט א קשר³ מיט (ועכ"פ מרומז אין) די ענינים פון פרשת נח.

ז' מרחשון איז דער טאג ווען „שואלין את הגשמים — ט"ו יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת", דה. ביו דעם טאג איז בא אידן נאך אלץ געווען א המשך פון דעם מצב פון עלי לרגל דחג הסוכות. און דאס איז נוסף אויף דעם וואס (בלשון הש"ך)⁴, „דומה

(1) ראה זח"ב בהוספות (ערה, א): ומאלול כו' עד שיאת יומין בחשוו עד דיהדרון ביג מחובייהו ויתכפר להו.

וזמה מובן גם לענין המבואר לקמן בפנים דעד ז' מרחשון עסוקים בעניני הרגל, היינו עד ולא עד בכלל.

וראה בארוכה שיחת ש"פ לך תשד"מ.

(2) כי ראשון ד"ח מ"ח הוא תמיד אחרי ש"פ בראשית וקודם ש"פ נח.

(3) זח"ב סג, ב. פה, ב.

(4) ראה שליה חלק תושב"כ ר"פ וישב: באלו הפרשיות חלו . . . או לפניה או לאחריה . . . בכלול יש שייכות כו'.

השייכות דז' מרחשון להשבוע בו חל — פ' לך: ראה בארוכה לקושי ח"ב ע' 54 ואילך. ושי.

(5) להעיר על השייכות הכללית דז' מרחשון שבו שואלין את הגשמים (כדלקמן בפנים) לפרשתנו — ענין המבול — ע"פ מרזיל (מהנ"ע בויח פרשתנו כב, סע"א). פרש"י פרשתנו ז, (יב) „יהיו גשמי ברכה, וכל החודש מרחשון נק' „ירח בול" (מ"א ו, לח) ע"ש גשמי ברכה שבו — ראה ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. יליש מלכים רמז קפד (ושם שעש"ז נק' „מבול"). ולכן נק' גם מרחשון — פ"ח לשו"ע אה"ע סכ"ז בסוסיז. וראה לעיל ע' 26.

(6) משנה תענית י, א.

(7) חז"מ ס"מ סקמ"ז.

(8) תשא לד, כד.

(9) שעד אז הוצרכו להבחנה, ולא יחמוד איש גר, שהרי לא היו בביתם. וראה ירושלמי פאה פ"ג ה"ז. יליש עה"פ תשא שם (רמז תד).

(10) מ"א ה, ה.

(11) ברכות (כח, א) ושי. וראה זח"ג קסב, ריש ע"ב. — בברכות שם, גמירי מעלין כו" במנחות (צט, א) „ומנול דמעלין כו' דאמר קרא כו", אבל בירושל' בכורים פ"ג ה"ג, שמעתי שמעלין כו", — ראה שו"ע אדה"ז או"ח ססל"ד. וראה שד"ח כללים מ"ם ס"ק קצד. מאסף לכל המחנות או"ח סכ"ה סק"ב — הדעות וכמה פרטים בזה, וכן אם הוא מה"ח או מדרכנו.

(12) ל' הכתוב תהלים פד, ח. וראה ברכות כסופה. שו"ע אדה"ז או"ח סקנה"א ושי.

ניט אריינגעטאן (אויף אַזויפיל) אין דער עבודה מיט דברים גשמיים (תחתון-נים). ער געפינט זיך אין אַ מקום וואָס איז קדוש מלכתחילה, און ער האָט צו טאָן רובו ככולו מיט עניני קדושה. דאָרט איז עיקר עבודתו: „יראה כל זכורך את פני האדון ה'“¹⁷ — ראית אלקות¹⁸.

קומט אויס, אַז דוקא ב' מרחשון, ווען יעדער איד קומט למקומו, איז דאָ די מעלה בעבודת הגברא בתחתונים ממש — יעדער איד ווערט אַ שליח דורכצו-פירן דעם ענין פון „נתאוהו הקב"ה וועלכע קען ניט דורכגעפירט ווערן (אויף אַזויפיל) בעלייתם לרגל: און אויך די מעלה אין דעם נפעל, בהפצא, אַז ער מאַכט אַ דירה פאַר דעם אוי-בערשטן בתחתונים.

ג. און אע"פ אַז אַט די מעלה אין דער עבודת ישראל פון ז' מרחשון אַן (לגבי דעם מצב ועבודת ישראל בעלי' לרגל) איז דאָס טאַקע אַזוי לפי האמת (בפנימיות ותכלית הענינים) מצד דעם רצון ה' וכוונתו ית' — בגילוי אַבער און ווי ס'איז נרגש ביי יעדן אידן, איז דאָך עבודת בני' פון ז' מרחשון אַן פאַרט פאַרבונדן מיט אַ מצב של ירידה, און אַ ירידה עצומה — פונעם מעמד ומצב הכי נעלה פון „יראה כל זכורך את פני האדון ה'“, „כדרך שבא לראות כך בא לראות וכי"ר¹⁹, צו דעם מצב ועבודה פון

ב. דער ביאור בזה (ווי שוין גע-רעדט כמה פעמים¹³), אַז דוקא בשעת אַ איד קומט לביתו ולמקומו און ער פאַר-נעמט זיך מיט עבודת האדמה, אדם חורש ואדם זורע¹⁴ וכי"ב, האָט ער דע-מאָלט די מעגלעכקייט צו מקיים זיין מצות התלויות בארץ כפשוטן, און ממ-שיך זיין קדושה אויך בכל דבריו ועני-ניו, „מעשיך ודרכיך“ הגשמיים — אַן עבודה וועלכע איז ניט שייך ווען ער געפינט זיך בעלותו לרגל אין ירוש-לים¹⁵ און בביהמ"ק.

איז דאָך דאָס אַן עלי' אין זיין עבודה, ובשתיים — סיי מצד מעשה הגברא און סיי מצד דער חפצא:

רז"ל זאָגן¹⁶ נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וואָס דאָס ווערט דורכגעפירט דורך קיום המצות אין דברים גשמיים, ובמיוחד מיט די מצות התלויות בארץ שדה וכרם וכו'. ווען אַ איד נעמט דברים גשמיים, וועלכע זיי-נען מצד עצמם ניט קיין „חפצי שמים“, און איז מיט זיי מקיים אַ מצוה און מאַכט פון זיי אַ חפץ של מצוה וקדושה וכי"ב — ווערט דערמיט געשאַפן אַ דירה לו ית' בתחתונים, אַז קדושתו של הקב"ה ווערט נמשך און נעמט דורך די דברים תחתונים.

ועד"ז בנוגע לגברא: זייענדיק אין ירושלים ובביהמ"ק, דאָרט איז דער איד

17 תשא לד, כג. ועד"ז — משפטים כג, יז. ראה

טז, טז.

18 ראה תודיה כי מציון ב"ב כא, א. לקמן

הערה 46.

19 חגיגה בתחלתה. וראה בארוכה אוה"ת וירא דיה אשר יאמר (קב, ב ואילך).

(*) עפ"מ"ש באוה"ת שם (קג, סעי"ב) וענין שתי עיניו של אדם . . . ממכ"ע . . . סוכ"ע — יל"פ ב' הלשונות ברמב"ם הל' חגיגה (פ"ב ה"א) כשם שהן

13 ראה בארוכה לקו"ש ח"כ שם (ע' 56 ואילך)

וע' 381 ואילך. ועוד.

14 ברכות לה, ב.

15 ונוסף לזה שאינו שייך מצד מצבם דבני' בעלייתם לרגל, איז שייך גם מצד הדינים שנאמרו בירושלים: אין נוטעים בה גנות ופרדסים ואינה נזרעת ואינה נחרשת כו' ואין מקיימין בה אילנות כו' (רמב"ם הל' ביהמ"ד פ"ז הי"ד).

16 תנחומא נשא טז. במדבר פייג, ה. תניא פליז.

הקשורות בזה: יעדער איד האט גע-
דארפט זיך עוסק זיין צו באזארגן זיין
הצטרכות באכו"ש ולבושים וכו'.

און אין אזא סדר החיים, איז דאך,
כמובן, א סך שווערער צו אפגעבן זיך
מיט ענינים רוחניים.

ביז אז די מרגלים האבן (מהאי טעמא)
איבערגערעדט אידן ניט צו (וועלן)
אריינגיין אין א"י (ווי מבואר אין
ספרים²⁶).

ד. אעפ"כ געפינט מען, אז נאכן חטא
המרגלים זאגט דער פסוק²⁷ (בהמשך
לזה) „כי תבואו" וואס פירושו איז, ווי
רש"י איז מפרש: „בשר להם שיכנסו
לארץ" — וואס לכאורה איז דאס ניט
מובן: הן אמת אז נאכדעם ווי „קצף ה'
עליהם והרעים בקול רעש ורוגז עד²⁸
מתי לעדה הרעה הזאת וגו' במדבר הזה
יפלו פגריכם וגו' אני ה' וגו'"²⁹ איז
„נכנע ונשבר לבם בקרבם"³⁰ און דער-
פאר זיינען זיי געווען גרייט גלייך
אריינצוגיין³¹ לארץ — מיט וואס איז
אבער דער „תבואו" פאר זיי א בשורה
(טובה), וויבאלד דאס איז דאך פארט א
ירידה לגבי זייער מעמד ומצב אין
מדבר? ובפרט זייענדיק א „דור דעה"³²,
האבן זיי זיכער ניט געיאגט זיך, „נתאוו"
צו (האבן א גשמית'דיקע לאנד און)
פארנעמען זיך מיט ענינים גשמיים.

ע"פ הנ"ל איז דאס מובן: וויבאלד אז
דוקא קומענדיק אין א"י וועלן זיי האבן

זיין פארנומען זיין מיט עבודת האדמה
ועובדין דחול כו' — אז עמל וטירחא
בפשטות, און אויך אז עבודה של יגיעה
וטירדא ברוחניות. א איד איז דאך
מרגיש אז ער איז ניט אין דעם מצב
נעלה פון ביהמ"ק, „לפני ה'".³³

איז צוזאמען דערמיט „פילן" אידן
אויך די מעלה גדולה שבזה.

וע"ד ווי מ'געפינט בנוגע כניסתם של
בני פון מדבר אין א"י:

זייענדיק אין מדבר, האבן אידן ניט
געהאט קיין דאגות וועגן זייערע צרכים
הגשמיים: זיי האבן אלץ באקומען מן
המוכן, פון דעם אויבערשטן, סיי בנוגע
לאכו"ש (מן, לחם מן השמים³⁴, מים
מבארה של מרים³⁵), סיי בנוגע להלכו-
שים — די ענני הכבוד וואס „היו שפים
בכסותם ומגהצים אותם".³⁶

אין אזא מצב האבן זיי זיך געקאנט
אפגעבן אינגאנצן מיט ענינים רוחניים,
לימוד התורה וכו'.³⁷

משא"כ בכניסתם לארץ, וואס דע-
מאלט האבן זיי שוין מער ניט געהאט
קיין לחם מן השמים און זיי האבן זיך
געדארפט אפגעבן מיט עבודת האדמה
— כי תבואו אל הארץ גו' שש שנים
תזרע שדך וכו'.³⁸ און די אלע עבודות

(20) כנאמר בכמה כתובים על ביהמ"ק או גם
בנוגע לירושלים (ראה יב, ז, יד, כג, ועוד).

(21) בשלח טו, ד.

(22) תענית ט, א. פרש"י חוקת כ, ב.

(23) פרש"י עקב ח, ד. (וואו קטניהם כמו שהיו

גדלים הי' גדל לבושו עמה').

(24) כמרזל (מכילתא בשלח בתחלתו. שם טו, ד)
(שמעטעס זה) לא ניתנה התורה (לדרוש) אלא לאוכלי
המן.

(25) בהר כה, ב-ג.

(26) ראה דרושי פ' שלח בלקוית, אוה"ת ועוד.

(27) שלח טו, ב.

(28) שם יד, כו: כט: לה.

(29) ל' התניא ספכ"ט (לח, א).

(30) כמו שאמרו (שלח יד, מ) הננו ועלינו גו'

(הובא בתניא שם).

(31) ראה ויקר פ"ט, א. במדבר פ"ט, ג. וראה

בהנסמן בלקושי חט"ז ע' 205 הערה 19.

כאין להראות לפני ה' כך הם באים לראות הדר
קדשו (סוכ"ט) ובית שכינתו (ממכ"ט).

ועד"ז איז מובן בנוגע דער עבודה פון יעדער אידן פון נאך ז' מרחשון, בחזרתם לביתם, און דער מעלין בקודש און די הליכה מחיל אל חיל איז ניט כלוין אין דער עבודה עצמה, נאך אויך בהרגשתם וכמשינ³⁸, וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב³⁹ און נאכמער — דאס וואס אידן זיינען מרגיש אין דער עבודה פון נאך ז' מרחשון דעם תענוג הבורא מצד נתאוהו הקב"ה, איז א העכערער עילוי ווי דער הרגש הנח"ר וועלכן זיי האבן בעלותם לרגל זענען דיק דעם גילוי שכינה בביהמ"ק.

וואָרעם בעלי לרגל איז עס באופן פון א נח"ר וואס עס האט א נברא; וואס א איד האט נח"ר פון דעם גילוי שכינה⁴⁰ (בדוגמת נשמות בגן עדן וואס „נהנים מזיו השכינה"⁴¹).

משא"כ דער תענוג ונח"ר אין דער עבודה פון ז' מ"ח אן — איז פאָרבונדן מיט דעם „נתאוהו", מיטן תענוג ונח"ר לבורא, וואס דער איד „פילט" (מצד ביטול) בעבודתו⁴².

(38) מ"א ת, סו.

(39) אף שבפסוקים שם מדובר לאחר חנוכה ביהמ"ק הא' בימי שלמה (וראה שבת ל, א. וש"נ. מפרשי תנ"ך שם). תוכן ענין השמחה הוא בכל פעם שחזרו מעלי לרגל — ראה לקו"ד ח"ב ריו, א ואילך. וראה שם (ריו, א) טעם הה'.

(40) שלכו לא נרגש אז אצלם כ"כ, שמקיימים רצון ה' כעבד — ראה באריכה לקו"ש ח"ב ע' 57 ואילך.

(41) ברכות יז, אי. רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב.

וראה תנאי ספ"ד.

(42) ראה המשך וככה תרל"ז ספ"ב ורפ"ט. לקו"ש ח"ה ע' 244 ואילך.

די מעגלעכקייט צו מאַכן פון די חפצי העולם א חפצא של קדושה דורך קיום המצות התלויות בארץ כו' (וכמרז"ל³² בנוגע אפילו למשה איש האלקים³³) —

ווי דער פסוק איז ממשיך נאך „כי תבואו" וועגן די מצות פון (נסכים³⁴) חלה כו' (ניט ווי אין מדבר וואס דארטן האבן זיי ניט געהאט צו טאן (אויף אזוי-פיל) מיט דברים גשמיים) —

פירט זיך דורך דאמאלס דער נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים.

און דעריבער, נוסף ע"ז וואס בשעת א איד ווייס אז ער גייט דורכפירן דעם רצון פון אויבערשטן (וועלכן רצון עס זאל זיין) וואס איז גורם א נח"ר למעלה, כמרז"ל³⁵, „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", איז דאס א בשורה (טובה) פאר יעדן אידן און ברענגט אים שמחה,

ובנדו"ד, וויבאלד אז די עבודה איז פאָרבונדן מיט „נתאוהו הקב"ה", מיטן תענוג פון דעם אויבערשטן, איז ווען א איד פירט דורך די עבודה ווערט דאס דער „נתאוהו", דער אמת'ער עונג פון דעם אידן גופא [ובפרט בא' די אידן וואס די תורה³⁶ זאגט אויף זיי „ואתם הדב' קים בה"א חיים כולכם היום"³⁷, ווערט ביי זיי אין דער עבודה פון לעשות לו דירה בתחתונים דערהערט דער תענוג הבורא, ביז באופן אז דאס ווערט זייער תענוג אויך בגלוי].

(32) סוטה יד, א.

(33) ברכה לג, א. תהלים צ, א.

(34) ראה ידושי'ן לו, ב.

(35) פרש"י ויקרא א, ט. ספרי (ורש"י) פינחס כח,

ח. ובכ"מ.

(36) ואתחנן ד, ד — הובא בפרש"י חוקת כ, כב.

(37) שבפשוטו להם נאמר „כי תבואו".

(*) ולהעיר שמכאן שם רא"י מנשמות בגופים, שנאמר (משפטים כד, יא) ויחזו גו".

ה. מ'דארף אבער פארשטיין:

ז' מרחשון איז דאך דער זמן ווען דער „אחרון שבישראל" איז מגיע לנהר פרת, אבער אלע אנדערע אידן, וועלכע לעבן אין די נעענטערע מקומות שבאי, זיינען אנגעקומען למקומם אין די פריערדיקע טעג, ביז אז די וואס האבן געוואוינט בסמוך לירושלים זיינען אנגעקומען לבתיהם גלייך נאך יו"ט.

ועפ"ז, וויבאלד אז רוב רובם של בני קומען לבתיהם פאר ז' מרחשון (און בלויז ביי מתי מספר נמשך זמן ביאתם עד ז' מרחשון), קומט אויס אז ביי רובם ככולם הויבט זיך אן די עבודה בשדה (בתחתונים) (א סך פריער —

אבער פון דעם וואס ז' מרחשון איז נקבע געווארן ע"פ תורת אמת אלס זמן פון שאילת גשמים פאר אידן אין גאנץ איי (און אויך בזמן הזה⁴³), איז מובן, אז דוקא דעמאלט פאנגט זיך אן דער זמן העבודה הנ"ל (פון לאחר הרגל, למעליותא) פאר אלע אידן אין איי.

ו. וי"ל דעם ביאור בזה:

דער אלטער רבי איז מבאר אין תניא⁴⁴ דעם דיוק לשון חז"ל „נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" — אז מיט „תחתונים" ווערט געמיינט דער „עוה" הגשמי והחומרי ממש" וועלכער איז „תחתון במדריגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו וית". וואס דער פון איז פארשטאנדיק, אז אין „עוה" הגשמי והחומרי ממש" גופא, איז דער עיקר ענין ה"דירה" ווערט אויפגעטאן אין דעם „תחתון שאין תחתון למטה ממנו" אין עוה" גופא⁴⁵.

ועפ"ז איז מובן בעניננו, אז ווען פירט זיך דורך דער „נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", איז עס ניט אזוי בשלימות אין דער עבודה פון די אידן שבירושלים (וסמוך לה, וואס דארטן איז מאיר קדושת ירושלים) — נאר דורך דער עבודה פון די אידן וועלכע געפינען זיך בריחוק מקום פון ירושלים — וואס דער ריחוק מקום גשמי איז פארבונדן מיטן ריחוק מקום ברוחניות — וואס דער פני הוי, אור אלקי, לייכט דארט ניט אזוי ווי בירושלים⁴⁶ וסמוך לה (און ווי דאס איז כפשוטו, אז קדושת ירושלים⁴⁷ און אויך סמוך לה⁴⁸ איז מער מקודש ווי די מקומות שמחוזה להם).

ביז צו דעם „תחתון שאין תחתון למטה ממנו" — די עבודה פון דעם „אחרון שבישראל", וואס איז אין דעם „מקום ישוב הייחוד רחוק מירושלים⁴⁹."

ז. ויתרה מזה: דער ענין פון ז' מרחשון (ווען הגיע האחרון שבישראל

שלו ח"ג ע' דש ואלך — בביאור ל' התניא שם) דכמו שבעולמות הרי התכלית הוא עוה"ה התחתון הנה כמו"כ בהאדם הרי התכלית הוא לבוש הנפש כו' והעיקר הוא ככת המעשה.

46 שנק' ע"ש יראה ועל שם שלם (כ"ד פנ"ז, י. תוד"ה הר (תענית טז, א)). והוא מקום שלימות היראה — ראה בהנסמן לעיל הערה 18. וראה לקרי' ר"ה ס. ב. שה"ש ו. ג. ובכ"מ.

47 משנה ס' כלים פ"א ה"ח. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"ד.

48 ראה לגבי קריאת המגילה — שכתב וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו כדנו — מגילה ב. ב. ג. ב. רמב"ם הל' מגילה פ"א ה"ז. וראה רמב"ם הל' תעניות פ"ה ט"ז חייב קריעה מן הצופים. וברמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"ח: בזמן שהמקדש בנוי אסור לו לאדם להקל את ראשו מן הצופים שהוא חוץ לירושלים ולפנים (וראה שו"ע אדה"ז אר"ח מהד"ק סי' ס"א). שכ"ז שייך וקשור לקדושת ירושלים. וראה צפ"ע הל' תעניות שם. ועוד. ואכ"מ.

49 שו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס קיז.

43 ראה שו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס קיז. וראה לקו"ש ח"כ ע' 55. וש"נ.

44 פל"ז.

45 וראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (אגרות קודש

ועד"ז⁵⁷ איז דאס בנוגע כביכול
לדירתו של הקב"ה⁵⁸:

בעבודת ישראל זיינען דא כמה חילו-
קים: כהנים ולוים (וואס עיקר עבודתם
איז אין מקדש), ביז צו א כה"ג וואס
ביתו איז בירושלים און ער טאר נישט
ארויסגיין פון ירושלים לעולם⁵⁹; און עס
איז אויך דא די עבודה פון בני ישראל
וואס איז נישט פארבונדן (בגלוי) מיטן
ביהמ"ק וירושלים, ביז צו די וואס זייער
עיקר עבודה איז במקום הכי רחוק
מירושלים, ביי "נהר פרת", ועי"ז ברענ-
גען זיי אריין קדושה אין דברים תחת-
נים גשמיים⁶⁰.

און דוקא דורך דער עבודה פון אלע
אידן אין די פארשידענע אופני עבודה
ווערט כביכול "צונויפגעשטעלט" אין
(גאנצע) דירה פאר דעם אויבערשטן.

וואס דער ענין דריקט זיך אויס אויך
אין הלכה: עס זיינען דא כמה דינים

לביתו) איז נוגע צו אלע אידן⁶¹ — ווייל
בשעת ס'איז דא די עבודה אויך פון דעם
„אחרון שבישראל", טוט זיך אויף די
„דירה לו ית'" בשלימות מער — בא-
אלע אידן, בכל ארץ ישראל.

ובדוגמת דירת בשר ודם דא למטה⁶²:
א דירת אדם באשטייט פון כמה חדרים
— חדר אכילה, חדר שינה, וכו' ביז צו
דעם חדר וואס איז פטור ממזוזה⁶³.
והיינו, אע"פ אז די חדרים זיינען נישט
גלייך אין דער חשיבות ההשתמשות
והדירה בהם: פאראן חדרים וואס אין זיי
איז עיקר תשמישו ודירתו, פאראן
חדרים וואס זיינען נאר טפל⁶⁴, ביז טפל
דטפל — אעפ"כ זיינען זיי אלע איינגע-
שלאסן אין איין און דער זעלבער דירה.
ד.ה. די בעלות האדם, אלס זיין דירה,
איז בשווה אין אלע חלקי הדירה. און
דוקא בשעת עס זיינען דא (נישט בלויז
דער חדר אין וועלכן ער טוט עיקר
תשמישו⁶⁵, נאר אויך⁶⁶) אלע אנדערע
טפלדיקע חדרים, ווערט דעמאלט אין
שלימות'דיקע דירה⁶⁷.

ה' דעות ספ"ד. אבל במצב הדרגה (ומפני
צניעות) ובפרט בימינו נמצא בדירת כא"א. וראה
שו"ע אדה"ז אורח מדה"ת ס"ג ס"ב.

57) ואדרבה, כיון שכן הוא בדירתו של הקב"ה
נשתלשל כן כביכול בדירת האדם כפשוטו, וככל
הדברים שבכולם שנשתלשלו מלמעלה — ראה
תניא רפ"ג.

58) להעיר מחלקי ביהמ"ק (דירתו של הקב"ה
בגלוי וכמשיג (תרומה כה, ח) ועשו לי מקדש
ושכנתי בתוכם, מכון לשבתך גר' (בשלח טו, יז) —
„הדברים שהן עיקר בכנין הבית" וכו' (רמב"ם הל'
ביהב"ח פ"א ה"ה). וראה (בפנימיות הענינים) ע"ד ג'
דיוורם בביהמ"ק — אה"ת ויקהל ע' בקצה ואילך.
סה"מ תרס"ג ע' נא. ד"ה כי הוא יבדק השבת
בתחלתו. ולהעיר מחדר המטות" בביהמ"ק (מ"ב יא,
ב. ראה מפרשים שם. שהשיר פ"א, טו ב)).

59) רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז.
60) ובכללות נחלקים ל' סוגים: יושבי אהל
ובעלי עסק, ישכר וחבולון, מארי תורה ומארי עובדין

טבין (ראה לקריש ח"ח ע' 189 ואילך. ושי"ן).

61) ולהעיר ממצות התלויות במלך שהוא מוציא
בהן כל ישראל (אגה"ק ר"ס כט בשם האריז"ל).

50) ולהוסיף: איך יערב לו ויהנה משיבתו תחת
גפנו ותאנתו — כשיודע ש.אח"י מטולטל בדרך
וכו'.

51) נוסף על המבואר בכ"מ (וראה לקריש ח"ד ע'
1054. ועוד) שבדירה שני ענינים, שבה נמצא האדם
(א) בכל עצמותו, (ב) בגליו.

52) טושו"ע י"ד סרפ"ז ס"ד.

53) ונפק"מ גם להלכה ככמה דברים, ומהם
בענין קביעות מזוזה דצריך לקבעה על ימין הנכנס,
דחדר שבו הוא עיקר תשמישו כו' חשיב פנימי
(וכנסה) לגבי שאר החדרים — ראה נ"כ הטושו"ע
שם ס' רפ"ט ס"ג.

54) ראה רש"י עירובין כו, סע"ב ד"ה חוץ מן
המים. שו"ע אדה"ז אורח ר"ס שסו.

55) וראה שו"ע אדה"ז אורח סתרל"ט ס"א. תרמ
ס"ו.

56) ובימיהם הכרח וחויב להיות בית הכסא (רק)
בכל עיר, וכל עיר שאין בה (עשרה דברים הללו) אין
ת"ח רשאי לדור בתוכה (סנהדרין יז, סע"ב. רמב"ם

זמן (פון שאילת גשמים) וואס פאר-
אייניקט אלע אידן אין דער עבודה פון
לעשות לו ית' דירה בתחתונים:

אין דער עבודה פון בני' בירושלים
וסמוך לך אין דעם זמן שלפנ"ז, איידער
מ'האט די עבודה פון דעם, אין תחתון
למטה ממנו, אין נאך ניטא דער ענין
ה"דירה" (בשלימותה), ווארום, נתאוה
הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁶²
דוקא, די "דירה" פון אויבערשטן איז אין
דעם, אין תחתון למטה ממנו;

לאחרי אבער ווי "הגיע אחרון
שבישראל לנהר פרת" און מ'האט די
עבודה אין דעם, תחתון שאין תחתון
למטה ממנו — דעמאלט ווערט נתגלה
ווי די "דירה לו ית'" ווערט אויפגעטאן
דורך אלע אידן שבכל ארץ ישראל⁶³,
סיי דורך די אידן וואס לעבן בירושלים
וסמוך לה און סיי דורך די אידן וואס
מקומם איז בגבול הארץ, בנהר פרת
"מקום ישוב היותר רחוק מירושלים"⁶⁴.
ווייל, כנ"ל, דער גדר פון א דירה איז
אין ענין וואס ווערט צונויפגעשטעלט
פון כמה חדרים.

ט. אין דעם געפינט מען אויך אן
ענין נפלא בנוגע דער אחדות פון אידן:
אע"פ אז בשעת אידן האבן עולה
לרגל געווען לירושלים בביהמ"ק, זיינען
זיי אלע געשטאנען ביחד בירושלים
ובביהמ"ק אין אן אופן פון "ראה כל

בשייכות לא"י וואס זיינען פארבונדן
מיטן תנאי פון "כל יושבי עלי" ⁶², אזוי
ווי יובל וכל הדינים השייכים לזה (בת
ערי חומה, גר תושב וכו' וואס זיינען
נוהג נאך זומן שהיובל נהג⁶³). און דער
פירוש פון "כל יושבי עלי" איז ניט נאך
אז אלע אידן דארפן זיין בארץ ישראל
"ולא בזמן שגלו מקצתן"⁶⁴, נאך "שלא
יהיו מעורבבין שבת בשבת אלא כולן
יושבין כתקנן"⁶⁵.

וואס דערפון איז מובן אויך בנוגע צו
יעדן שבת גופא⁶⁶, אז אין דעם זמן וואס
"יושבין (פון יעדן שבת גופא, איז)
כתיקנן" איז דעמאלט די שלימות ישוב
הארץ, אלס דירה פאר אלע אידן
(ובמילא קומט דאס ארויס בגילוי אין
דעם אז דוקא דעמאלט איז דער זמן פון
"דרור בארץ לכל יושבי"⁶⁷, חירות פאר
אלע אידן)⁶⁸.

ה. עפ"ז וועט מען פארשטיין דעם
טעם פארוואס דוקא ז' מרחשון איז דער

62 ערכין לב, סע"ב. תרי"ב בהר כה, י. רמב"ם
הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ה.

63 רמב"ם שם ה"ט.

64 ערכין שם. ועד"ז בתרי"ב שם. שגלו מתוכה.

65 ל' הרמב"ם שם ה"ה (מערבין שם. וראה גם
תרי"ב שם).

66 להעיר שגם שמיטה (שא"א ליובל בלי
שמיטה שלפנ"ז) הוא רק לאחר כבש וחילוק —
חילוק למשפחות ולא חילוק לבתי אבות [חלקו
לבתי אבות] ואין כל אחד ואחד מכיר את חלקו,
יכול יהו חייבים בשמיטה ת"ל שדר שיהא כל אחד
ואחד מכיר שדהו כרמך כר' (תרי"ב ר"פ בהר).

67 בהר כה, י.

68 מעין זה בענין דברוב עם (שקאי אפילו על
אחד בישראל) הדרת מלך (ובמילא. פועל' על כל
העם).

69 ובהזמן אשר מפני חסאינו גלינו מארצנו,
עבודת בני' היא לעשות הדירה גם בחול —
לעשותו איי, וכמאמר הצ"צ בזה (אגרות קודש
אדמו"ר מהור"י צ' ח"א ע' תפה ואילך). ולהעיר
ממזל (פסד' פ' שבת ור"ה. יל"ש ישע"י רמז תקג)
עתידיה איי שתתפשט בכל הארצות. וראה לקו"ת
מסעי פט, ב ואילך.

(*) כן הוא ביל"ש ר"פ בהר. וכ"ה גירסת הגר"א
בתוכי.

געוואלט אז דער גאנצער ישוב בני אדם זאל זיין במקום אחד און דערפאר האבן זיי געוואלט בויען אן עיר ומגדל וועלכע זאל זיי אלע מאחד זיין צו-זאמען — און דאס איז געווען היפך כוונת הקב"ה בבריאת העולם: „מלאו הארץ וכבשוה“⁷⁴, אז אומעטום אין דער וועלט זאל זיין ניכר דער „לשבת יצ-רה“⁷⁵. און דערפאר איז די תוצאה דערפון געווען — „ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנות העיר“⁷⁶, וואס דאס איז ניט געווען סתם אן עונש על חטאם, נאר דערמיט האט זיך אויס-געפירט דער רצון וציווי ה' פון גלייך בתחילת הבריאה, אז מ'זאל דוקא זיין צעשפרייט „בקצוי תבל . . ולא יהיו במקום אחד כמחשבת אנשי דור הפלגה“⁷⁷.

און דאס איז אויך דער טעם פון ציווי ה' אל נח“⁷⁸, צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך כל החי גוי' און ווי ער איז ווייטער ממשיך“⁷⁹, ומלאו את הארץ, ווארום אין תיבת נח זיינען זיי אלע געווען במקום אחד — און די כוונה איז עס זאל זיין „ומלאו את הארץ“.

און דעריבער, אלס הקדמה צו דער עבודה פון אידן, אנהויבנדיק פון ז' מר-חשון ווען יעדער איד איז במקומו דוקא, און דוקא עי"ז ווערט אויפגעטאן די דירה בתחתונים אין וועלט, ליענט מען

זכורך" בפשטות, און אויך ברוחניות" זיינען אלע געווען בלב אחד „לראות את פני ה'“:

משא"כ ווען יעדער איד איז געקומען תחת גפנו ותחת תאנתו, ביז צו ז' מר-חשון ווען אויך דער „אחרון שבישראל" איז אנגעקומען למקומו, וואס (בחיצו-ניות) זיינען זיי דעמאלט ניט געווען אין א מצב פון אחדות (ווי בעת עלייתם לרגל). זייענדיק אפגעטיילט איינער פון צווייטן —

אבער (בפנימיות) האט זיך דוקא דע-מאלט אויפגעטאן די אמת'ע אחדות, וואס שאפט די (שלימות) קדושת הארץ דורך דעם וואס „כל יושבי עלי" און אין אן אופן וואס אינן מעורבין.

ועד"ז אין דער השלמת הכוונה פון „נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים“, אז דוקא דורך דעם וואס יעדער איינער איז אפגעטיילט פון דעם צווייטן אידן, סיי במקומו און אויך באופן עבודתו, מאכן זיי (אלע צוזא-מען) די דירה לו ית' בתחתונים.

י"ד. ע"פ כל זה יש לבאר די שייכות פון ז' מרחשון צו פרשת נח:

בנוגע דעם חטא פון דור הפלגה" איז מבואר אין מפרשי התורה⁸⁰, אז זיי האבן

70) דבירושלים בשעת הרגל כל ישראל חברים (דכל ישראל נאמנים אף על התרומה) — תגינה כו, א.

71) וזהו נוסף על הדין דביאת כולכם.

72) (סיום וחזרת פ' נח) ולהעיר שפ' שביעי — סיום — דפרשתנו (שיעור דיום השבת) בה מודגשת השייכות להימים שלאח"י יותר מבתחילת הפרשה. 73) ראה רמב"ן בראשית א, כה. בחי' פרשתנו יא, ד. אהיה יא, א. ועוד. וראה מאמרי אדה"ו — פרשיות ח"א ע' סא. אבל ראה רמב"ן פרשתנו שם, ב.

74) בראשית שם.

75) ישעי' מה, יח. וראה לקו"ש ח"ה ע' 159

הערה 63.

76) פרשתנו יא, ח.

77) ל' הרמב"ן בראשית שם. ועד"ז בבחי'

ואהיה"ח שבהערה 73.

78) פרשתנו ח, טז. וראה לעיל ע' 28 ואילך.

79) ט, א.

וראוי⁸⁰ צו ווערן א דירה לו ית' בתח-
תונים⁸¹ דורך דער עבודה פון אידן⁸².

(משיחת ש"פ לך תשמ"ה)

בתורה (לשון הוראה) דעם תוכן הענין
ווי ס'איז אין תורה בא בני נח, אז די
כוונה איז ניט זיי זאלן זיין אלע צו-
זאמען במקום אחד, נאר זיי זאלן זיין
„נפוצ על פני כל הארץ“, ביז צו „ומלאו
את הארץ“.

און אע"פ אז די דירה בתחתונים
ווערט אויפגעטאן דוקא ע"י עבודת בנ"י
בקיום התומ"צ, דארף מען אבער צו-
גרייטן אויך די וועלט, דורך דעם וואס
די ב"נ זיינען מקיים די ז' מצות און פירן
אויס דעם תכלית פון „לשבת יצרה“,
וואס דערמיט ווערט די וועלט מוכשר

(80) ראה בארובה לקריש שם ע' 159 ואילך.

(81) וראה לקריש חכ"ט ע' 296 זכאשר ב"נ
מסייעין לבניי למלאות תפקידם אז הוא שלימות
הדירה. עיי"ש.

(82) א) שבשבילם (ובשביל התורה) נברא העולם,
ב) שנברא מפני שנתאוהו הקב"ה כו'. ועכצ"ל
ש(תוכנם) היינו הך.

לך לך

האש"י; און ער פירט אויס, אבל התורה לא תרצה להאריך בדעות עובדי עבודת גלולים ולפרש הענין שהי' בינו ובין הכשדים באמונה כאשר קצרה בענין דור אנוש וסברתם בע"ג שחדשו.

עס בלייבט אַבער ניט גלאַטיק¹⁰: פאַרוואָס דערמאָנט ניט די תורה בקיצור עכ"פּ, שהי' אברהם עובד אלקים או צדיק תמים אַלס הקדמה צו, ויאמר ה' אל אברם גוי¹¹? וע"ד ווי מען געפינט ביי נח'ן אַז פאַר דעם דיבור ה' צו נח (בתחלת פרשת נח¹²) איז דער פסוק מקדים פריער (בראש הסדרה¹³), נח איש צדיק גוי¹⁴; און נאָך פריער (בס"פ בראשית¹⁵) — „ונח מצא חן בעיני ה'".

עאכר'כּ בנוגע צו אברהם, וואָס אין מדרשי חז"ל ווערט דערציילט בארוכה וועגן גודל מעלתו וצדקתו און זיין עבודת השם במסנ"פ נאָך זייענדיק אין אור כשדים וחרו, וואָס דאָס איז געווען

א. אויף דאָס וואָס פרשתנו הויבט זיך אָן מיטן דיבור ה' לאברהם, לך לך מארצך וממולדתך גוי' ואעשך לגוי גדול גוי' שטעלט זיך דער רמב"ן און זאָגט, אַז די „פרשה לא בארה כל הענין, כי מה טעם שיאמר לו הקב"ה עוזב ארצך ואי-טיבה עמך טובה שלא היתה כמוהו בעולם מבלי שיקדים שהי' אברהם עובד אלקים או צדיק תמים כו' ומנהג הכתוב לאמר התהלך לפני ותשמע בקולי ואיטיבה עמך כאשר בדודי ובשלמה¹⁶, וכענין התורה כולה אם בחוקותי תלכו¹⁷ אם שמוע תשמע בקול ה'א, וכיצחק אמר¹⁸ בעבור אברהם עבדי, אבל להב-טיחו בעבור יציאת הארץ אין בו טעם".

און איז מבאר דעם טעם, היות אַז די אנשי אור כשדים האָבן אים געטאָן „רעות רבות על אמונתו בהקב"ה" און ער איז פון זיי אַנטלאָפן, ללכת ארצה כנען ונתעכב בחרן אמר לו לעזוב גם אלו ולעשות כאשר חשב מתחלה שתהי' עבודתו לו וקריאת בני האדם לשם ה' בארץ הנבחרת ושם יגדל שמו ויתברכו בו הגוים ההם" — ניט אַזוי ווי ס'איז גע-ווען, באור כשדים שהיו מבזין ומ-קללים אותו ושמו אותו בבור או בכבשן

(9) ראה גם מר"ן ח"ג פכ"ט. רמב"ם שבהערה 22.
(10) גם בגוף תירוצו של הרמב"ן צלה"כ: לפי דבריו שלא הי' כאן הודעת גמול בשביל קיום הציווי של עזיבת הארץ — מדוע נאמר „לך גוי ואעשך לגוי גדול גוי", לשון המורה על גמול ושכר?
(11) וראה גם בחי' (ועד"ז באברכנאל) נח יא, כח: פרשתנו יב, א (בסופו). ותירוצו של הבח"י — שהזכיר מעלת אברהם ברמו כמלת „אור כשדים" צע"ג, שהי' בזה הודגשו הרן וחרת.

(12) נח ו, יג.

(13) שם, ט.

(14) בראשית ו, ח.

(15) אלא דשם אינו דומה כ"כ לנדרד (ובפרט לדעת הרמב"ן), כיון דשם הוא הקדמה לא רק לדיבור ה' כיא גם ובעיקר לטעם הצלתו מן המבול. וראה מפרשי התורה ס"פ בראשית.

(1) יב, א ואילך.

(2) שם, ב.

(3) וכלשון הכתוב פרשתנו יז, א.

(4) ראה מ"א ב, ג"ד. דהיא כב, יא ואילך. כח, ז.

ועוד.

(5) ראה מ"א שם ג, יג"ד.

(6) ר"פ בחוקותי (כו, ג).

(7) תבוא כח, א. ועד"ז לפני מ"ת — בשלח טו,

כו.

(8) תולדות כו, כד. וראה גם לפני' — שם, ה.